

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - III) (Semester - VI) (CBCS)

Examination, April - 2024

HISTORY (Special) (Paper-XV) (DSE E-189)

Polity, Economy and Society Under the Marathas

मराठेकालीन राजनीती, अर्थव्यवस्था आणि समाज

Sub. Code : 80059 / 75759

Day and Date : Monday, 01-04-2024

Total Marks : 40

Time : 02.30 p.m. to 04.30 p.m.

Instructions : 1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Fill in the blanks by choose the correct alternatives.

[5]

- i) ..... was the language of the Mughal court.
a) Marathi   b) Persian
c) English   d) Sanskrit
- ii) During the Maratha period, ... was the chief revenue officer.
a) Kulkarni   b) Deshpande
c) Mamledar   d) Chowgula
- iii) ..... is referred to as the last Peshwa.
a) Balaji Vishwanath   b) Balaji Bajirao
c) Nansaheb   d) Bajirao II
- iv) The Marathas learned the shipbuilding technology from .....
a) British   b) French
c) Dutch   d) Portuguese
- v) Kesavapana was done by .....
a) Slave women   b) Shudra women
c) Ugly women   d) Widows

v) केशवपन .....चे केले जाई.

अ) गुलाम स्त्री

ब) शूद्र स्त्री

क) कुरुप स्त्री

ड) विधवा स्त्री

प्र.क्र.२. टीप लिहा. (कोणत्याही दोन)

[15]

अ) मराठा इतिहास लेखनाची संस्कृत साधने

ब) मराठ्यांच्या इतिहास लेखनास उपयुक्त मराठी साधने

क) सत्तांतराची वाटचाल

ड) मराठाकालीन शेतीतील पिके

इ) मराठाकालीन सणांची माहिती

प्र.क्र.३. खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतीही दोन)

[20]

अ) शिवाजी महाराजांच्या अष्टप्रधान मंडळाची वैशिष्ट्ये सांगा.

ब) मराठाकालीन उद्योगधंद्यांची माहिती सांगा.

क) मराठाकालीन स्त्रियांच्या स्थितीचे वर्णन करा.

Seat No.	
-------------	--

B.A. (PART-III) (SEMESTER-VI) (CBCS) EXAMINATION, APRIL, 2024

HISTORY (Special Paper - XVI)

DSE-E190: Methods and Applications of History

Sub. Code : 75760/80060

Day and Date : Tuesday, 02-04-2024

Total Marks : 40

Time : 02.30 p.m. to 04.30 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

Q1) Fill in the blanks by choosing appropriate alternative given below.. [5]

- 1) The National Archives of India is located at -----.
A) Pune B) Delhi
C) Calcutta D) Ranchi
- 2) Oral history is based on a person's -----.
A) Writing B) Literature
C) Memory D) None of these
- 3) ----- is the source in the Oral History Tradition.
A) Autobiography B) Powada
C) Novel D) Biography
- 4) Historical Heritage site - "Ajantha Caves" is located near the river -----.
A) Waghur B) Godavari
C) Khelna D) Tapi
- 5) Taj Mahal is a monument situated on the bank of the river -----.
A) Yamuna B) Ganga
C) Brahmaputra D) Kaveri

Q2) Write short notes (Any three).

- 1) Digital archives.
- 2) Local History.
- 3) Nature of Ancient Museum.
- 4) Method of fumigation to documents.
- 5) Konark Temple.

Q3) Answer the following questions in detail (Any two).

[20]

- 1) Explain the meaning and types of archives.
- 2) Explain the definition, nature and types of museum.
- 3) Explain the importance of heritage tourism.

(मराठी रुपांतर)

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

Q1) खालील दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

[5]

- 1) भारताचे राष्ट्रीय पुराभिलेखागार ----- येथे स्थित आहे.
A) पुणे B) दिल्ली
C) कोलकाता D) रांची
- 3) मौखिक इतिहास हा व्यक्तिच्या ----- आधारित असतो.
A) लेखनावर B) साहित्यावर
C) आठवणीवर D) यापैकी एकही नाही
- 3) मौखिक इतिहास परंपरेमधील ----- हे साधन आहे.
A) आत्मचरित्र B) पोवाडे
C) कादंबरी D) चरित्र
- 4) अर्जिठा लेणी हे ऐतिहासिक वारसा स्थळ ----- या नदी जवळ आहे.
A) वाघूर B) गोदावरी
C) खेळणा D) तापी

5) ताजमहाल हे ----- या नदीकिनारी असणारे एक स्मारक आहे.

A) यमुना	B) गंगा
C) ब्रह्मपुत्रा	D) कावेरी

Q2) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

- A) डिजिटल पुराभिलेखागार.
 B) स्थानिक इतिहास.
 C) प्राचीन वस्तुसंग्रहालयाचे स्वरूप
 D) कागदपत्रांना धुरी देण्याची पद्धत.
 E) कोणार्क मंदिर.

Q3) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन)

[20]

- A) पुराभिलेखागाराचा अर्थ सांगून पुराभिलेखाचे प्रकार विषद करा.
 B) वस्तुसंग्रहालयाची व्याख्या, स्वरूप आणि प्रकारांची माहिती द्या.
 C) वारसा पर्यटनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

B.A. Part-III (Semester-VI) (CBCS)**Examination, March 2024.****HISTORY****DSC- E-186: Ancient India (From 4th c.BC to 7th c.AD)****(Special Paper - XII)****Sub. Code : 75756/80056****Day and Date: Tuesday, 26-03-2024****Total Marks: 40****Time: 2.30 p.m. to 4.30 p.m.**

- Instructions:**
- 1) ALL questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing appropriate alternatives given below. (5)

- i) ..... started the construction of Nalanda.

(A) Dharmapala	(B) Ashoka
(C) Kumaragupta	(D) Harihara
- ii) According to Jain tradition there are ..... Tirthankaras in Jainism.

(A) 23	(B) 24
(C) 21	(D) 22
- iii) ..... was the founder of Kushan dynasty.

(A) Kaniska	(B) Kujula Kadphises
(C) Vema Kadphises	(D) Dudradaman
- iv) ..... is known as the 'Napoleon of India'.

(A) Samudragupta	(B) Chandragupta I
(C) Chandragupta II	(D) Vikramaditya
- v) The Chinese pilgrim who visited India during the reign of Chandragupta II was ....

(A) Fa-Hien	(B) Hiuen-Tsang
(C) Alberuni	(D) Marco Polo

Q.2 Write short notes. (Any three)

(15)

- 1) Gathasaptasati
- 2) Skandgopat
- 3) Gupta literature
- 4) Pallav
- 5) Ajanta Caves

Q.3 Answer in detail the following questions. (Any two)

(20)

- 1) Explain the details of trade during the Satavahana and Kushan period.
- 2) Explain the education during Gupta and Post-Gupatas period.
- 3) Write information about the position of women from Vedic period to post-Gupta period.

मराठी रुपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1) खाली दिलेल्या पयार्यामधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

(5)

- 1) ..... नालंदाचे बांधकाम सुरु केले.
(A) धर्मपाल (B) अशोक
(C) कुमारगुप्त (D) हरिहर
- 2) जैन परंपरेनुसार ..... तीर्थंकर जैन धर्मात होते.
(A) 23 (B) 24
(C) 21 (D) 22
- 3) ..... कुशाण घराण्याचे संस्थापक होते.
(A) कनिष्क (B) कुजुल कॅडफिसेस
(C) वेमा कडफिसेस (D) रुद्रदामन

- 4) ..... याला 'भारताचा नेपोलियन' म्हणून ओळखले जाते.
(A) समुद्रगुप्त (B) चंद्रगुप्त पहिला
(C) चंद्रगुप्त दुसरा (D) विक्रमादित्य
- 5) चंद्रगुप्त II च्या कारकिर्दीत भारताला भेट देणारा चीनी यात्रेकरू ..... हा होय.
(A) फा-हिएन (B) ह्युएन-त्सांग
(C) अल्बेरुनी (D) मार्को पोलो

Q.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन) (15)

- 1) गाथासप्तशती
- 2) स्कंदगुप्त
- 3) गुप्तकालीन साहित्य
- 4) पल्लव
- 5) अजिंठा लेणी

Q.3) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) (20)

- 1) सातवाहन आणि कुशाण कालखंडातील व्यापाराचे माहिती द्या.
  - 2) गुप्त आणि गुप्तोत्तर कालखंडातील शिक्षण पद्धती बदल माहिती द्या.
  - 3) वैदिक काळापासून गुप्त कालखंडापर्यंत स्त्रियांच्या स्थितीबद्दल माहिती लिहा.
-

Seat No.	
-------------	--

B.A. (PART-III) (SEMESTER-VI) (New) EXAMINATION, MARCH 2024

HISTORY (Special Paper - XIII)

History of Medieval India (1526 - 1707 A.D.)

Sub. Code : 75757/80057

Day and Date : Wednesday, 27-03-2024

Total Marks : 40

Time : 02.30 p.m. to 04.30 p.m.

- Instructions :** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks by choosing appropriate alternatives given below : [5]

- 1) ----- wrote a book entitled 'Travels in the Mughal Empire'.
A) Manuchi B) Marco Polo
B) Bernier D) Abul Fazl
- 2) Chand Bibi was given the title of 'Chand Sultana' by ----- .
A) Babur B) Akbar
B) Aurangzeb D) Shahjada Murud
- 3) ----- means the day of ascension of Prophet Muhammad.
A) Shab-i-Baraat B) Eid-i-Milad
B) Moharram D) Eid-ul-Fitr
- 3) In the ----- century, the art of making paper was known in India.
A) 12th B) 13th
B) 14th D) 15th
- 5) "Chandbibi is a woman of great fame among the women of India." The statement has been mentioned by -----.
A) Meadows Taylor B) Ferista
B) Elphinstone D) Fraser

Q2) Write short notes. (Any three)

- 1) Trading centers during the Mughal period.
- 2) Religious policy of Ibrahim Adilshah II
- 3) Nicolai Manucci
- 4) Din-e-Ilahi
- 5) Muslim Society during the Mughal period.

Q3) Answer the following questions in detail (Any two).

[20]

- 1) Discuss the literary sources of the Mughal period.
- 2) Review the cultural progress during the time of Ibrahim Adil Shah.
- 3) Give the information about Mughal industry.

(मराठी रुपांतर)

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

Q1) खाली दिलेल्या पर्यायांतून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

[5]

- 1) 'Travels in the Mughal Empire' हा ग्रंथ ----- यांनी लिहिला.
A) मनुची B) मार्को पोलो
B) बर्निअर D) अबुल फजल
- 2) चांदबीबी हिला 'चांद सुलताना' हा किताब ----- यांनी दिला.
A) बाबर B) अकबर
C) औरंगजेब D) शहाजाद मुराद
- 3) ----- म्हणजे महंमद पैगंबर यांच्या स्वर्गारोहणाचा दिवस होय.
A) शब-इ-बरात B) ईद-इ-मिलाद
C) मोहरम D) ईद-उल-फित्र

- 4) ----- शतकात कागद बनविण्याची कला भारतात अवगत झाली.
- A) 12 व्या B) 13 व्या
C) 14 व्या D) 15 व्या
- 5) चांदबीबी ही हिंदुस्थानमधील स्त्रियांमध्ये मोठा नावलौकिक मिळविलेली स्त्री आहे. असे ----- यांनी नमूद केले आहे.
- A) मिडोज टेलर B) फेरिस्ता
C) एल्फिन्स्टन D) फ्रेझर

Q2) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

- A) मुघलकालीन व्यापारी केंद्रे
B) इब्राहिम आदिलशहा दुसरा याचे धार्मिक धोरण
C) निकोलाय मनुची
D) दिन-ए-इलाही
E) मुघलकालीन मुस्लीम समाज

Q3) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतीही दोन).

[20]

- A) मुघलकालीन वाङ्मयीन साधनांची चर्चा करा.
B) इब्राहिम आदिलशाहाच्या काळातील सांस्कृतिक प्रगतीचा आढावा घ्या.
C) मुघलकालीन उद्योगधंद्याची माहिती द्या.

Seat No.	
-----------------	--

B.A. Part-III (Semester-VI)**Examination, March 2024.****History (Optional) Making of the Modern World****(16th to 19th Century)****Sub. Code : 75758/80058****Day and Date: Thursday, 28-03-2024****Total Marks: 40****Time: 2.30 p.m. to 4.30 p.m.**

- Instructions:**
- 1) **ALL questions are compulsory.**
  - 2) **Figures to the right indicate full marks.**

Q.1 Fill in the blanks by choosing the appropriate alternative given below. (5)

- 1) The Glorious Revolution took place in .....
(A) Japan   (B) France   (C) England   (D) Germany
- 2) In 1815, the Vienna Congress was convened in .....
(A) Austria   (B) Russia   (C) France   (D) England
- 3) ..... played a vital role in the unification of Germany.
(A) Stalin   (B) Lenin   (C) Garibaldi   (D) Bismarck
- 4) Industrial revolution took place in .....
(A) America   (B) England   (C) Italy   (D) Germany
- 5) Abraham Lincoln died in .....
(A) 1861   (B) 1866   (C) 1865   (D) 1860

Q.2 Write short notes. (Any three)

(15)

- 1) Causes of Glorious revolution
- 2) Causes of rise of nationalism
- 3) Partition of Africa
- 4) Garibaldi
- 5) External policy of Abraham Lincoln

Q.3 Answer in detail the following questions. (Any two)

(20)

- 1) Discuss in detail the impact of nationalism.
- 2) Explain in detail about rise and spread of imperialism.
- 3) Explain the work and contribution of Metternich.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1) खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

(5)

- 1) ..... येथे वैभवशाली राज्यक्रांती घडून आली.
A) जपान
B) फ्रान्स
C) इंग्लंड
D) जर्मनी
- 2) इ.स. 1815 मध्ये ..... येथे व्हिएन्ना परिषद बोलाविण्यात आली.
A) ऑस्ट्रिया
B) रशिया
C) फ्रान्स
D) इंग्लंड

3) जर्मनीच्या एकीकरणामध्ये ..... यांनी महत्त्वाची भूमिका बजावली.

- A) स्टॅलिन B) लेनीन
C) गॅरीबाल्डी D) बिस्मार्क

4) ..... मध्ये औद्योगिक क्रांती घडून आली.

- A) अमेरिका B) इंग्लंड
C) इटली D) जर्मनी

5) ..... मध्ये अब्राहम लिंकन यांचे निधन झाले.

- A) 1861 B) 1866
C) 1865 D) 1860

Q.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

(15)

- 1) वैभवशाली राज्यक्रांतीची कारणे.
- 2) राष्ट्रवादाच्या उदयाची कारणे.
- 3) आफ्रिकेची फाळणी.
- 4) गॅरीबाल्डी.
- 5) अब्राहम लिंकनचे परराष्ट्र धोरण.

Q.3) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

(20)

- 1) राष्ट्रवादाच्या परिणामांची चर्चा करा.
- 2) साम्राज्यवादाचा उदय आणि प्रसार कसा झाला हे स्पष्ट करा.
- 3) मेटरनिक यांचे कार्य आणि योगदान स्पष्ट करा.

Seat No.	
-----------------	--

B.A. (Part-III) (Semester-VI) (CBCS)**Examination, March 2024.****Ability Enhancement Compulsory Course (AECC-6)****English for Communication (English Compulsory) (Paper-F)****Sub. Code : 75702/80012****Day and Date: Saturday, 30-03-2024****Total Marks: 40****Time: 02.30 p.m. to 04.30 p.m.**

- Instructions:**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 a) Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives given below. (3)

- 1) Skavinski was very much accustomed to .....
(A) disappointments (B) happiness
(C) rest (D) failure
- 2) The king promised the ..... that he would restore his property.
(A) soldier (B) hermit
(C) wounded man (D) none of these
- 3) The Aborigines were ..... and gatherers.
(A) teachers (B) priests
(C) hunters (D) businessmen

b) Answer the following questions in one word or phrase or a sentence each. (3)

- 1) To whom did the king decide to consult to get answers to his questions?
- 2) How much does the boy charge for shoe shine?
- 3) What does the drum symbolize?

Q.2 a) Answer the following questions in 3-4 sentences each. (2 out of 3) (4)

- 1) Which jobs did Skavinski undertake?
- 2) In what way is the boy different from other shoe-shine boys?
- 3) How does the poetess describe the distorted bodies of the soldiers?

b) Write a short note on the following in about 7-8 sentences. (1 out of 2) (4)

- 1) The Hermit
- 2) The Bora Ring ritual

c) Give synonyms of the following words. (2)

- 1) persecute
- 2) rags

Q.3 a) Build up a short piece of group discussion on the following topic. (8)

Life without phone

OR

Effects of Television on youth

b) Read the passage given below and make notes using the flow chart method. (8)

Communication is the process of sending information from one person to other person. It is useful for sending and receiving messages. It is a two way means of exchanging information in the form of opinion, views and ideas between two or more than two persons. The cycle of communication works with the help of sender, message, coding, channel, decoding, receiver and feedback. In general, the communication is completed through spoken and written forms. Sometimes, there is the use of graphical representation in the process of communication.

In the cycle of communication, at first, the sender starts conversation. Further, the sender encodes messages and uses proper channel to send the

message. Here, the sender selects an appropriate channel like letter or email for sending messages. The selected medium for sending message is important in the communication. Further, the recipient receives the message and decodes it. After proper decoding and interpreting the message, the receiver sends feedback to the sender. When the sender receives the feedback, the cycle of communication is successfully completed.

OR

You are planning a family trip to your favourite place. Make notes of what you must do to get most out of this trip. Use the mind mapping technique for this purpose.

Q.4 Imagine yourself as the editor of an English newspaper published from Maharashtra. Write the concluding remark of the editorial on the death of a famous social worker. (8)

OR

You are working with a popular TV news channel in India. Prepare a script in English for compering a programme on 'Problems and Solutions to Unemployment in India.'
